

ስልጣን መንግስቲን ኣድላይነት ናይ ስልጣንን ግዜን ገደብ

ስነ-ማሕበራዊ ተመራመርትን ታሪኽ ጸሓፍትን ከም ዝገልጽዎ፡ ሕብረተ-ሰብ ዓለም ብዝተፈላለየ ዘይተወደበን ዝተወደበን ኮማዊን ማሕበራዊን ጥርናፊታት ሓሊፉ እዩ ኣብዚ ዘልናዮ መድረኽ በጺሑ። ዘመነ ፊልሙ-ዴሰነት ዝነበሩ ሰባት፡ ኣብ ሃድንን ምእራይ ፍሬታትን ሰረት ዝገበረ ጉልበታዊ ስራሕ ተዋፊሮም ድራር እለቶም ይምእርሩ ነይሮም ይብሃል። ዘዋህለልዎ ኩሉ ዓይነት እትዋቶም ብዘይ ኣፈላላይ ተኸፊሎም ተመጊቦን ለቢሶን ንኣራዊት(እንስሳ ዘገዳም) መኪቶም ብሓባር ይነብሩ ከምዝነበሩ እዩ ዝነገር። ጸኒሑ ዝሰገበ መድረኽ ክኣ፡ ብሕታዊ ምውናን ንብረትን ጥሪትን፡ ናተይ ንታካ ዝብል ምፍልላይ ዋንነት ፈጠሩ። ምስኡ-ውን ከይደንጎዩ ጽምዲ ሓደ ሰብኣይን ሓንቲ ሰበይትን ዝመሰረቱ ስድራ-ቤታት ክቐማ ጀሚረን። ምስ ምጅማር ሕርሻዊ ማእቶት ድማ ምጅማር ወዳቤ ቀዋሚ ዓድታት ስዒቡ።

ተኸቲሎም ዝመጹ ዝማዕበሉ ሕብረተ-ሰባት ክኣ፡ ዝተፈላለዩ ሞያዊ ስርሓት ከም ኣላሞ፡ ሓጓዶ (ቀጥቀጥቲ ሓጺን)፡ ነጋዶ፡ ሓረስቶት ብብምያኦም ናይ ዕዮ ወይ ስራሕ ምክፍፋል ፈጠሮም ዝተፈላለዩ ዝልበስን ዝብላዕን ናውቲ ዕዮን ካልእ ማሕበራዊ ኣገልግሎታትን ከም ኣድላይነቱ ሃላኺ ነገራት ኣብ ዕዳጋ ኣውራጃም ምልውዋጥ ጀሚሮም። *ነዚ ማሕበራዊ ምትእስሳርን ምውሳኔን ብስነ-ስርዓት ዘማእክሉን ዝቐረጹን ኣማሓደርቲ ሰብ መዚን ፡ ሃይማኖታዊ መራሕትን፡ ድሕንነት ሕብረተ-ሰብን ሃገርን ካብ ወረርህታዊ ዘውሕሱ ወታሃደራት ኣድላይቲ ከይኖም ተረኽቡ።* ከተማታት ከምስራታ ምስ ጀመሩ ድማ ተወሰኹቲ ከም ማይን፡ ጸኒሑ ክኣ መብራህትን ሓለዎ ጸጥታ ፖሊስን ዝኣምሰሉ ማሕበራዊ ኣገልግሎታት ስለዝጠልቡ፡ ኣገዳስነት ምእኩል ምሕደራን መራሕነትን እንዳ ዓበዩ ከይዱ።

ስለዚ ኣድላይነት ምሕደራ-ህዝቢ ዝፈጠሮም ብዘተፈላለዩ መልክዕን ኣገባብን ዓቕን ስልጣንን፡ ንጉሳውያንን መስፍናውያንን ስርዓታት ሰብ-መዚ ክቀላቐሉ ጀሚሮም። ገለ ነገስታት ድማ መታን ከይድፈሩ፡ ብኣምላኽ ከም ዝተሓርዩ 'ስዩሙ-እግዚአብሔር' ዝብል ቅጽላት ተጠቒሞም ብመለኮታዊ ቅብኣት ስልጣን ዝተዓደሉ ክመስሉ ፈተኑ። *ይኹን እምበር፡ ኣብ ትሕቲ ሓደ ንጉሰ ውይ መስፍናዊ ብዓል መዚ ክትግዛእ ሓደገኛ ምጃኑ ዝተገንዘቡ መስተውዓልቲ ሰባት፡ ኣድላይነት ትካላዊ ምሕደራ፡ ቤት-ምኽሪን ባይቶን ተራጲኦም ብሸመት/ሕርያ ይኹን ብድምጺ ህዝቢ ምርጫ ባይቶታት ኣገዳሲ ኣካል ምሕደራ ህዝቢ ከም ዝኸውን ተገይሩ።* ምስ ግዜ ክኣ ኣድላይነት ንጉሳዊ ስርዓታት እንዳሃሰሰ ከይዱ ብዘበናዊ ሪፑብሊክ (Republic) ከም ኣድላይነቱ ብፕረሲደንትን ቀዳማይ ምኒስተርን ቅዱ ስርዓተ-መንግስቲ እንዳተዓብለለ መጸኡ።

ኣርእስቲ እዚ ጽሑፍ'ዚ ከም ዘመልከቶ፡ ካብ ነዊሕ ግዜ ጀሚሩ ኣብ ብዙሓት ሃገራት ስልጣን መራሕ-መንግስቲ ብሕገ-መንግስቲ ዕድሙ-ስልጣኑ ናይ ግዜ ገደብ ይግበረሉ እዩ። ግዚኡ ምስ ኣብቀዕ ስልጣኑ ነቲ ሓድሽ ብህዝቢ ዝተመርጸ በገባብ ኣረኪቡ ክለቕቕ ይግባእ። ሓደ ሓደ እዋን-ውን ህዝቢ ብስራሕ እቲ መራሕ-መንግስቲ እንተዘይዓገቡ፡ ወይ ንሃገርን ህዝብን ዝጎድእ ገበን እንተ ፈጸሙ፡ ዕድሙ-ስልጣኑ ከይወድኦ በገባብ ካብ ስልጣኑ ክወርድ ይቐረብ ወይ ይግደድ እዩ። ብስነ-ስርዓት ተሓቲቱ እምቢ እንተ በለ ድማ፡ ኣብተን ብተዛማዲ መሰል ሰብ ዝኸብራ ሃገራት፡ ህዝቢ ኣብ ዓገም ኣብ ጎደናታት ወጺኡ፡ ምሬትኡን ተቐውመኡን ንሰብ-ስልጣን ሃገሩን ንመላእ ዓለም ከስምዕ ዘፍርህ ነገር ዮብሉን። ኣብ ጎኒ ህዝቢ ተሰሊፊን ድማ ማዕከናት መድያ ድልዎትን ጠልብን ህዝቢ እንታይ ምጃኑ የቃልሓ። በንጻሩ፡ እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ጨካን ስርዓት ግን፡ እትረፍዶ ገባር/ሰቪል ህዝቢ ኣብ ጎደናታት ወጺኡ ከቃወምሲ፡ እቶም ደሞም ዘፍሰሱን ዝሰንከሉን ተጋደልቲን፡ ካልኣት ሃገራዊ ግብኣም ዝፈጸሙ-ተጋደልቲን ናብራ ከቢድና ይማሓየሹልና ደሞዝ ይገበረልና ስለዝበሉ፡ ኣብ ምርሻንን ምእሳሮምን እዩ ተጓይዩ። ኣብርእሲ'ዚ፡ ሰብ-ስልጣን መንግስቲ ዝነበሩ ገዳይም ሓርበኛታት ካብ መሰጋገሪ ግዚያዊ መንግስቲ ወጺእና ናብ ቀዋሚን ቅዋማዊን መንግስቲ ክንሰጋገር ስለዝጠለቡ፡ ኣብ ፍርዲ ከይቀረቡ ኣብ ፍቕዶ ጎዳጉዲ ማእሰርቲ ንዓመታት ይማቕቕን ይሞቱን ኣለዉ። ካብኡ ብዘይፍለ ድማ፡ ሞያውያን ጋዜጠኛታትን ወነንቲ ማዕከ ዜናታትን ንህዝቢ ስለዝሓበሩ ኣብ ቤት ማእሰርቲ ይበልዩ ኣለዉ። ናይ ቤት-ትምህርቲ ኣኸርያ ሰላማዊ ሰልፊ ዘካየዱ ዜጋታትና ዝበጽሖም ግፍዒ-ውን ሓደ ተወሳኺ መርትዖ እዩ።

ካብ ስልጣን መንግስቲ ምውራድ ዝኣበዩ፡ ከመኡ ድማ ብስርሖም ህዝቢ ዘይዓገቡሎም ከም ስርዓት ህግደፍ መራሕቲ ብዙሓት ሃገራት፡ ብጎንጹ ብወታሃደራዊ ዕልዋ መንግስቲ ወይ ምግልባጥ መንግስቲ ካብ ስልጣኖም ዝተሰጉ ብዙሓት እዮም። *ሓደ መዝገብ ብዛዕባ ዕልዋ መንግስታት ኣብ ዓለም፡ በብሃገሩን በብዓመተ-ምህረቱን ካብ መጀመርያ 20 ክፍለ-ዘበን ክሳብ 2020 ዓ.ም. ዘስፈሮ ዝርዝር፡ ኣብ ክፍለ-ዓለም ኣፍሪቃ ጥራይ ካብ 36 ዘይውሕዳ ሃገራት ዕውትን ዘይዕውትን ፈተነ ዕልዋ መንግስታት ክገበሩ ክለዎ፡ ኣብ ክፍለ-ዓለም ኤውሮጳ ድማ ከምኡ ዝኣምሰለ ካብ15 ዘይውሕዳ ሃገራት፡ ኣብ ክፍለ-ዓለም ኣስያ ካብ 24 ዘይውሕዳ ሃገራት፡ ኣብ ክፍለ-ዓለም ደቡብን ማይክላይን ኣመሪካ ብድምር ካብ15 ዘይውሕዳ ሃገራት ዕልዋ ከም ዘካየዱ ተመዝጊቡሎ።* ኣብዚ መዝገብ'ዚ ኤርትራ ኣይኣተወትን።

ብዘካ እቶም ዛጊት ኣብ ላዕሊ ተጠቒሶም ዘሎ ጠንቂታት ዕልዋ መንግስቲ ብተወሳኺ፡ ከም ባኒ ከቢሩ ፡ በንዚን ከቢሩ፡ ዕዳጋ ሃላኺ

ልዑላውነት ኤርትራ ከይድፈር ኤርትራዊ ዜጋ ሓቢርካ መክት

ነገራት ንሰማይ ዓራጉ፡ ዝቐባቤ ብጤራን ሰማይ ዘበጡ፡ ብልሽውና ምሕደራን ግቦ ምብላዕን ወዘተ ዝብሉ ክጥቀሱ ይኸእሉ እዮም። ኣንባብትን ሰማዕትን፡ ሰገጥ ኢልናኹም ንሕሰብ፡ እዝን ክንድዝን ጠንቁ ልዕዎ መንግስቲ ክኸውን እንተ ክኢሉ ድኣ፡ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ስልጣን ካብ ዝመጸሉ ግዜ ጀሚሩ ዝገበሮ ቁጠባዊን ፖለቲካዊን ማሕበራዊን ዕንወትን፡ ግህሰት መሰላትን፡ ዘይምኽኑይ ማእሰርትን ቅትለትን ምርሻን ዜጋታትን፡ ብርሰት ስድራቤታትን ምስ ክሕደት ሃገርን ተደማሚሩ፡ ብሕመቕና ዝኣክል ብርግጽ ካብ ብዙሕ ዕልዎ መንግስቲ እዩ ኣምሊጡ።

ኣነ ከም ዝመስለኒ ዕልዎ መንግስቲ ዘካይዱ፡ ብዘይካ ውሑዳት ህርፋን ስልጣንን ጽምእ ሕነ ምፍዳይን ዝደረኸም፡ እቶም ዝበዘሉ ንህዝቦምን ሃገሮምን ዝኣተውዎ ወታሃደራዊ ማሕላ ንምሕልው እዮም መንግስታት ዝግልብጡ። ብሓቂ ህዝባዊ ሰራዊት ሃገረ ኤርትራ፡ ሓላው ወሰን ሃገሩ ጥራይ ዘይኮነ፡ ንህዝቡ ካብ ባዕዳዊን ዘቤታዊን መጥቃዕታት ሕሰም ብዝበዛ ግፍዒ ዝሕሉ እዩ። ጓሳ ህዝቡ ስለዝኾነ እዩ ክኣ በረኻ ወፊሩ ኣርዑት መግዝእቲ ሰይሩ ንባዕዳውያን ካብ ሃገሩ ዘባረረ። እዚ ቅያ ዝገበረ ዓቢይ ኣኸብሮትን ጅግንነትን ዝናን ዘጥረዮ ሰራዊት ዘካላዕ ሕጂ ብስርዓት ህግደፍ መሰሉ ዘይተሓለፈሉ ኣዚዩ ዝተበደለ ክፋል ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ምጂኑ ኩሉ ዜጋ ክርድኡ ይግባእ። ሕጂ ክኣ ኣብ ንድኒ ውጹዕ ህዝቡ ኮይኑ ጸገሙን ጸገም ህዝቡን ሃገሩን ኣብ ምፍታሕ ንስርዓት ህግደፍ ገድብን ደርትን ስልጣኑ ክፍልጦ፡ ኣይሰምዕን እንተብለ ደማ ካብ ስልጣኑ ብምብስጻግ ዳግማይ ጅግንነትን ዝናን ከመዝግብ ግዜኡ ኣኸሉስ ሓሊፉዮ። ይኣክል ጭቆና፡ ይኣክል ስቓይ፡ ይኣክል ውርደት ይኣክል ድኸነት ይኣክል ምልኪ ክብል ይግባእ። እሱራት ዜጋታት ኣብ ፍርዲ ይቐረቡ፡ ልዕልና ሕጊ ይንገስ፡ ህዝቢ ጎይታ ሃገሩ ክኸውን፡ ስልጣን ናብ ህዝቢ ክሰጋገር፡ ተሳትፎ ህዝቢ ክግዝዝ፡ ንህግደፍ ደርት ስልጣኑ ክፈልጥ ክቐስቦ ይግባእ። ፖለቲካዊን፡ ፊናንሲያዊን ግሉጽነት ክተኣታቶ፡ ተፈጥሮኣዊን ማእቶታዊን ጸጋታት ሃገር ንህዝቢ ክግለጹ፡ ምስ ኢትዮጵያ፡ ምስ ዲሞክራሲያዊ ህዝብና ኩሎም ፖለቲካዊን ሞያውን ወተሃደራዊን ማሕበራዊን ውዕላት ንህዝቢ ክግለጹሉ ኣብ ምጽዋዕ፡ ምጥላብን ህዝባዊ ሰራዊት መሪሕ ተራ ክጸወት ታሪኻዊ ሓላፍነቱ እዩ። ከም ኣብነት ኣብ 36 ሃገራት ኣፍሪቃ ዕልዎ መንግስቲ ኣካይደን ክብሃል ከሎ፡ ሙብዛትኣን ሓደ ወይ ክልተ ግዜ ጥራይ ዘይኮነ ብተድጋጋሚ እዮን ዕልዎ ኣካይደን። ከምዚ ናህና ደርቱ ዝሓልፈ ብዕልግና ስልጣንን፡ ቁጠባዊ ማሕበራዊ ውድቀትን እኳ እንተዘየጋጠመን፡ ንዑኡ ዝመስል ሽግራት ስለዘጋጠመን ብተደጋጋሚ ዘይምእምኣንን ዘይቀደውንን ስርዓታት ብመሪሕነት ሃገራዊ ሰራዊተን ኣቢሊን ካብ ስልጣን ስጉንንን ስርዓት ቀይረንን እዮን። እዚ ብንጹር ዝእምቶን ዘመሓላልፎን መልእክቲ፡ ከም ኤርትራውያን ረገድ ቆርበት ሓርማዝ ዘለዎም ብዙሓት ህዝብታት ከምዘየለዉ እዩ። ስለምንታይሲ፡ ንኣሸቱ ዝመስሉ ሽግራት ከይተጻወሩ ንህዝቢ ዘየገልግልን ዘየርብሕን ስርዓት ብዘይነግፈረግ፡ ብቐራጽነት እዮም ካብ ስልጣኑ ዝግልፍዎ።

(George Orwell's Animal Farm suggests, power tends to corrupt, "Absolute power corrupts absolutely") ትርጉሙ፡ ኣብ 'ኣኒማል ፋርም'፡ ጆርጅ ኦርወል ስልጣን የባዕልግ እዩ ዝብል ሓሳብ የቐርብ፡ "ፍጹም ስልጣን ክኣ ፍጹም ብዕልግና የምጽእ"። ከም ናይ ኤርትራ ዝኣምሰለ ገደብ ኣልቦ ስልጣንን(ወልቀ-መላኸነት) ደረት ኣልቦ ዕድሙ-ስልጣንን (3 ዓሰርተታት ዓመታት ኣብ ስልጣን ምጽናሕን) ዝፈጥሮ ቅይዲ-በተኸ ኣነነትን(ego/self-regard) ገባሪ ሓዳጊ ስልጣን፡ ዘተኸተሎ ናይ ብርሰትን ዕንወትን ሜላን ፖሊሲን ሳዕቤኑ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ከም ጽሑፍ ቀትሪ ደሚቐ ይርከሎ። ኣብ ኤርትራ ሕሉፍ ምልኪ ዝኾነሉ ክልተ ምክንያታት፡) ኣብ ኤርትራ ስልጣን ፕረሲደንት ገደብ ስለዘይብሉ ኣብቲ ዝልግላ ጥርዚ እዩ ዝበጸሕ፡ 2) ዕድሙ-ስልጣን ክንደይ ዓመታት ከምዝኾነ ዝድርት ሕገ-መንግስቲ የልቦን። ኣብ ርእሲ ዚ ድማ፡ ኣብ-መንበር ፈጻሚ ኣካል ንሱ፡ ኣብ-መንበር ባይቶ ኤርትራ ፕረሲደንት እዩ፡ ኣብ-መንበር ማእከላይ ሽማግሌውን ንሱ እዩ ። ስለዚ እቲ ጉባኤ ክጽውዕ ዝግብኦ ኣብ-መንበር ኢሳያስ ስለዘይደለዮ፡ ባይቶ ኤርትራ ካብዘይጋባእ ዓመታት ኣቐጻኢ እዩ። ኣብ እንተታት ጥሒልና ሕቶታት እንተነልዕል፡ 'እንተዝእከቡኸ ካብ ዕንደራ ክገትእዎ ምክኣሉዶ?ክቆጻጸርዎ ምክኣሉዶ? መልሱ ነንባቢ እገድፎ። መልሱ ግን ቀሊል ኣይመስለንን። ስልምንታይ፡ ከምዚ ጸገም ዘጋጠመን ዋዕላ ኣናጹ ክጠቅስ፡ "ድሙ ንነዊሕ ግዜ ብብሓይ ክትበልዎን ዝተግዘባ ዝተሸገረ ኣናጹ ከማኸራ ዋዕላ ገይረን፡ ከም ምፍትሒ ጸገምን ክኣ፡ 'እም ክትንቀሳቐሽ ከላ መታን ክንሰምዓ ኣብ ከሳዳ ቃጭል ንእሰረላ' ዝብል ከም ፍታሕ ቀሪቡ ኣዜን ተሓጎሳ። ብቐጽብት፡ 'እታ ቃጭል'ም ኣብ ከሳዳ መን ይእሰረላ ዝብል እቶ ምስቀረብ፡ ተስፋ ቆሪጸን፡ ንዓናስ ያኢ ክሓልፈልና ኢለን ይብሃል። ብሓጻር ቁምነገሩ፡ 'ነቲ ባይኑ ዝጋልብ ዘሎ ኢሳያስ እም መን ልጓም ይእሰረሉ' ዝብል እዩ እቲ ናይ ምልዮናት ቡዳሂ ሕቶ ኮይኑ ዘሎ።

ዝኸሪ ንሰማእታት ሃገርና
ውድቀት ንክድዓት ሃገር
ልዕላውነት ሃገርና ንዘልኣለም

ገብረየሱስ ወልደሚካኤል

ካብ ሕ.መ.አ

A Call for Concerted Efforts to Safeguard Eritrean Sovereignty

